

Gissen over vee en volksgezondheid

De schaalvergroting in de landbouw houdt de gemeederen bezig. Maar hoe denkt het Noorden er eigenlijk over? Die vraag staat centraal in een grote publieksenquête en een serie artikelen in *Dagblad van het Noorden* en *Leeuwarder Courant*. Vandaag: Rondom grote, vooral intensieve veehouderijbedrijven is vaak sprake van geuroverlast. Maar is ook de volksgezondheid in het geding?

Door Aan Dirk van der Meulen

De uitbraak van Q-koorts in 2009 in Noord-Brabant bracht een schokgolf te weeg tot ver buiten deze provincie. Ruim tweeduizend mensen raakten besmet met deze chronische ziekte die uiteindelijk leidde tot tien sterfgevallen. Veel deskundigen vermoeden dat het werkelijke sterftecijfer wel eens hoger zou kunnen zijn. De Q-koortsbacteriën waren verspreid via geitenbedrijven met een zogenaamde abortusstorm: het merendeel van de dieren bracht te vroeg geboren en levensloze nakomelingen ter wereld. Vooral in het vruchtwater van deze geiten bevinden zich zeer hoge concentraties Q-koortsbacteriën. Q-koorts is daarmee een zoonose, een infectieziekte die overdraagbaar is van dier op mens.

Deze epidemie riep de vraag of er nog meer gezondheidsrisico's kleven aan het wonen nabij veehouderijbedrijven. Reden voor het kabinet om de Gezondheidsraad om een advies te vragen. Zestien specialisten gingen aan de slag om al snel tot de conclusie te komen dat er bar weinig wetenschappelijke studies zijn verschenen over deze problematiek. Welgeteld drie waarvan bovendien de onderzoekopzet en de kwaliteit ook nog eens verschillen. "Terwijl over de relatie tussen volksgezondheid en fijnstof uit het verkeer tientallen, zo niet honderden studies zijn gepubliceerd", aldus Dick Heederik, hoogleraar gezondheidsrisicoanalyses aan de Universiteit Utrecht en lid van de Gezondheidsraad. "Het is dus eigenlijk de hoogste tijd om die schade in te halen."

Uit het schaarse onderzoeksmateriaal blijkt wel dat er rondom veehouderijbedrijven hogere concentraties fijnstof voorkomen. Het gaat dan vooral om biologisch fijnstof met micro-organismen en zogenaamde endotoxinen. Dat zijn celwandbestanddelen van bacteriën. Vooral rond pluimveebedrijven is sprake van duidelijk hogere concentraties. Volgens de Gezondheidsraad zijn er aanwijzingen dat omwonenden rondom vee-

houderijconcentraties vaker kampen met longfunctievermindering, allergie en mogelijk longontsteking. "Maar die aanwijzingen vormen een te smalle basis om een oorzakelijk verband te leggen", aldus Heederik.

De Gezondheidsraad acht het niet zinvol om met afstandsnormen te komen. Met bijvoorbeeld de bepaling dat de afstand tussen varkensbedrijf en omwonenden minimaal 300 honderd meter moet zijn. "Dat zou desastreus uitpakken", aldus Heederik. "Vergeet niet dat in Noord-Brabant en Noord-Limburg 20 procent van de bevolking binnen enkele honderden meters van een veebedrijf woont."

Als compromis zou het beter zijn om in te zetten op afvanginstallaties en waterwassers voor fijnstof. Die hebben ook als voordeel dat ze geurdeeltjes te lijf gaan. "Onderschat niet het grote belang van geurreductie. Geuroverlast leidt tot veel ongerustheid van omwonenden." Volgens Heederik heeft de overheid hier te weinig oog voor. Het geurbeleid is de afgelopen jaren juist versoepeld, in die zin dat gemeenten een grote beleidsvrij-

SCHARRELEN OF OPSCHALEN

DAGBLAD THEMA

heid hebben gekregen. "En dan weet je wel hoe het gaat. De ene gemeente heeft er meer oog voor dan de andere." Het lid van de Gezondheidsraad is daarnaast van mening dat de veehouderij meer moet investeren in nieuwe stalsystemen waar ook de aanpak van fijnstof centraal staat. "Voorheen waren innovaties te veel gericht op het zo goedkoop mogelijk produceren van vlees."

De Gezondheidsraad presenteerde haar rapport eind november vorig jaar. Staatssecretaris Sharon Dijksma van Economische Zaken beloofde begin dit jaar dat het kabinet voor 1 maart met een reactie zou komen. Daar is het nog steeds niet van gekomen. Heederik vermoedt dat het te maken heeft met de complexiteit van de materie. "Drie ministe-

ries hebben er bemoeyenis mee. Naast Economische Zaken ook Infrastructuur en Milieu en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dat vereist over en weer heel veel afstemming." Volgens de woordvoerder van Dijksma heeft het uitstel ook te maken met het feit dat het kabinet de reactie combineert met een algehele visie op de toekomst van de intensieve veehouderij in Nederland. Kamerleden hebben onlangs het bericht ontvangen dat ze voor de zomer een reactie krijgen.

Enquête over schaalvergroting

De noordelijke publieksenquête over de schaalvergroting in de landbouw is een gezamenlijk initiatief van boerenorganisatie LTO Noord, de noordelijke milieufederaties, Dagblad van het Noorden en de Leeuwarder Courant. Op zaterdag 22 juni wordt de vragenlijst gepubliceerd in beide kranten. Ook op de sites van LC en DvHN kan de enquête vanaf die datum worden ingevuld. Zie voor meer informatie: www.dvhn.nl/landbouwenquête.

▲ Kippenvangers aan het werk: rond pluimveebedrijven is sprake van duidelijk hogere concentraties biologische fijnstof. Foto: Archief LC/Jan de Vries

”
Geuroverlast leidt tot veel ongerustheid van omwonenden